

anyag a domb ÉK-i oldalán sűrűsödött. A falutól ÉK-re, a Szőlők alja-dűlő DNy-i oldalán a tanyáktól D-re néhány őskori kerámia került elő (14. lh.). A Szőlők alja-dűlő ÉK-i részén embercsontok kerültek elő, melyek lehetséges, hogy temetőt jeleznek (18. lh.).

Munkatársak: Majcher Tamás, Paszternák István régészek, Balogh András pécsi, Nagy Andrea, Pesti Krisztina budapesti egyetemi hallgatók, valamint Nagy Imre, Semperger Zoltán, Nyikus Diána. A leletek a Kubinyi Ferenc Múzeumba kerültek.

VADAY ANDREA

152. Lesencetomaj, Piroskereszt

(Veszprém megye) A

A 2001. évi feltárás célja az volt, hogy behatároljuk a temető K-i kiterjedését, feltételezve, hogy itt a közösség legkorábbi temetkezései is előkerülnek.

Az ásatás során újabb 39 sírt tártunk fel, amivel a feltárt sírok száma 432-re emelkedett. A temető K-i szélét még nem értük el, bár két gyermeksír esetében a szokásos tájolástól eltérő irányítás már utalhat ennek közelségére. Az itt előkerült sírok nagy része rabolt volt, leletanyaga a temető késői időszakára keltezhető leletekkel volt azonos: eddig kizárólag kisebb méretű bronz kosaras fülbevalók, dinnyemag alakú gyöngyök, hasított szárú, nagyméretű bronz stíltűk, huzalkarperecek, téglalap alakú bronzcsat, vaspántos vödörök stb. Annak okát, hogy a késő avar korban a közösség bizonyos csoportja miért kezdett temetkezni a temető legkeletibb, korábban nem használt részére, egyelőre még nem tudjuk. Egyúttal bizonyítottá vált az a korábbi véleményünk, hogy a temető eddig ismert legkorábbi sírjai a közép avar korra keltezhetőek.

S. PERÉMI ÁGOTA

153. Letenye, Lapuleveles-dűlő

(Zala megye) Á

A lelőhelyet 2001. március 19. és augusztus 17. között tártuk fel. Kiterjedése 8000 m², melyen összesen 360 objektumot dokumentáltunk.

A munkát a tavalyi szonda helyén illetve közvetlenül mellette kezdtük meg. Az objektumok szintje igen mélyen, átlagosan 140 cm-rel a mai felszín alatt volt. A lelőhelyet egy patak és a közeli Mura-folyó határolja, ezek hordaléka töltötte fel igen vastagon. Az objektumok nem voltak mélyek. A korabeli humusz, ami tele volt Árpád-kori cserepekkel elpusztította azt.

A foltok a sárgás maszatos altalajban szürke elmosódó és sötét határozott körvonallal jelentkeztek. Az objektumok jellegüket tekintve a következők voltak: cölöplyuk, gödör, kis árok (árokrendszer), kút, tűzhely.

A nagy felületen folyó feltárás érdekes településszerkezeti tanulságokkal szolgált. Az ásatás összesítő rajzán és a feltárásról készült légi fotón is jól látszik, hogy a kibontott kis árkok egy egységet alkotnak, É-D-i lefutás-

ban téglalapot formáznak, folytonosságuk itt-ott megszakad és egy-egy kis cölöplyukba torkollik. Vélhetően ez az árokrendszer egykor kerítés alapja lehetett, ami talán egy korabeli műhelykörzetet foglalt magába. A cölöplyukak rendszerének értékelése és egyéb településtörténeti tanulságok levonása a későbbi feldolgozás feladata lesz. A településrészleten három igen mély (átlagosan 8 m) kerek kutat is feltártunk, bennük néhány – ám rendszert nem alkotó – korhadat fagerendával. Mindegyik alján találtunk korsót illetve „ívóedényt” (fazekat) többet is. Két kútban kovácsoltvas vödörfület leltünk.

A leletanyag jellegét tekintve (kerámia, agyaggolyó, vassalak, vastárgyak töredékei) is igen érdekes. Az ásatáson mintegy tíz ép, szájjal lefelé fordított Árpád-kori fazekat bontottunk ki. Ezeknek határozott foltja nem volt, kis kerek lyukban voltak, teljesen önállóan, nem pedig valamely nagyobb objektum részeként. Talán a vasmegmunkálással összefüggésbe hozható áldozatok emlékei lehettek. A cölöplyukban döntő többségben nem volt leletanyag, ugyanakkor a sötét, határozott folttal jelentkező gödrök tele voltak tenyérszerű vassalakröggel. Szinte minden gödörben volt több, átlagosan 5 cm átmérőjű tömör, égetett agyaggolyó. A feltárt szilvماغ alakú parázsgödrök egyikében egy kupacban például 32 ilyen golyó feküdt.

Fém tárgyat a rengeteg vassalakrög ellenére viszonylag keveset találtunk. A vasszeg volt a leggyakoribb, találtunk ezen kívül két vassarkantyút, a kutaknál említett vödörfületeket és két nagyméretű S-végű hajkarikát.

Összefoglalásképpen elmondható, hogy a Lapuleveles-dűlőben egy Árpád-kori – a kerámia és fémleletek alapján 12. századi – kovácstelepülés műhelykörzetét tártuk fel. A feltárás sok új adattal járult hozzá a Dunántúlon eddig ismert hasonló korú vasművességgel összefüggésbe hozható települések szerkezetének megismeréséhez, leletanyagában (agyaggolyók) és jelenségeiben (szájjal lefelé borított edények) olyan problémák kerültek napvilágra, ami a későbbi értékelés során érdekes adatokkal szolgálhat a korszakkal foglalkozó kutatók számára. A feltárás és környéke minden bizonnyal egy szolgáltató falu lehetett. A vasművességre és a fémfeldolgozásra utal, hogy a lelőhelytől É-ra levő erdőt Csitári-erdőnek hívják ma is, ettől nem messze Letenye irányában van a Csitári-forrás amely a csatár szóra vezethető vissza. A feltárás közelében, attól Ny-ra található, a légi fotón ma is kivehető Árpád-kori kerek templom, amit Parádi Nándor 1964–65-ben tárt fel, ezt a rész „Szentkeresztombnak” hívják.

A leletanyag a nagykanizsai Thúry György Múzeum Régészeti Gyűjteményébe került.

SZÁRAZ CSILLA

154. Liptód határa

(Baranya megye) R

Az M6-56 gyorsforgalmi út tervezett nyomvonalának Baranya megyei szakaszán két részletben, 2001. április 10.–